

Biobijen uit Vietnam

Honing: puur natuur. Of toch niet? PUM-expert Geert van Eizenga kent de misstanden in de sector.

Zoals grootschalige fraude met honing van dubieuze afkomst. De Groningse bijenspecialist helpt een Vietnamese producent bij de omschakeling naar ecologische honing. Hij spijkt *en passant* de kennis bij van de Amerikaanse Food and Drug Administration.

✦ TEKST HANS VAN DE VEEN ✦ ILLUSTRATIE VOS BROEKEMA

Imkerij en honingteelt: leuk, iets met de natuur, denken wij dan in Nederland. Dat komt, zegt de *senior expert* *beekeeping*, omdat de honingproductie hier niet veel voorstelt. Economisch interessant is de imkerij vooral vanwege de bestuiving van voedselgewassen. Met zijn eigen consultancybedrijf draagt Van Eizenga bij aan raszuivere bijenkoninginnen. Op Ameland is daartoe een veredelingsstation opgezet. Ook zijn er experimenten met nieuwe technieken om problemen in de sector op ecologisch verantwoorde wijze te tackelen. En problemen zijn er. Dat het niet goed gaat met de bijen is volop in het nieuws. Wat de massale achteruitgang van de bijenvolken veroorzaakt is nog niet echt duidelijk, maar dat nieuwe landbouwgiften en klimaatverandering een rol spelen is wel zeker. Om ziektes en plagen als de varroamijt te bestrijden, grijpen imkers naar chemische middelen en antibiotica. Dat leidt tot vervuiling van de honing. En tot pogingen dat te maskeren. Bekende boosdoeners en grootproducenten van vervuilde honing zijn de Volksrepubliek China en India. Voor honing uit China is regelmatig een importverbod van kracht voor de Europese Unie en de VS. Sluikroutes lopen traditioneel via India en Vietnam, waar de honing van dubieuze herkomst in andere vaten wordt gedaan of van andere documenten voorzien. “*Honey laundering*”, aldus de PUM-expert, met een verwijzing naar de meer bekende *money laundering*.

Van Eizenga (1941) is weliswaar met pensioen, maar nog volop actief. PUM-missies brachten hem sinds 2003 naar diverse ontwikkelingslan-

den. Het meest recent naar een Vietnamese imkerij, met een productie van twintig containers (440 ton) honing per jaar. De Vietnamezen wilden vooral advies bij de productie van *organic honey*. Als we Van Eizenga spreken, staat hij op het punt opnieuw naar Vietnam af te reizen. Hij wil er onder meer testen of een hier ontwikkeld natuurlijk middel tegen de varroamijt ook effectief is tegen andere, Aziatische mijten. “Het samenspel tussen de bij, de habitat en de imker maakt de imkerij zo boeiend”, zegt Van Eizenga. Maar in dat samenspel kan veel misgaan. Veel problemen vloeien voort uit de eis dat exporthoning in Azië en elders, geproduceerd moet zijn door Europese honingbijen. Die horen daar niet thuis, maar zijn geïmporteerd. “Die volken zijn niet aangepast aan de situatie daar, en dat gaat dus mis. Vergelijk het maar met Fries zwartbontvee, dat je ook in India ziet. Als het heet is, en dat is het vaak, dan staan die de hele tijd te kuchen. Ze kunnen dat klimaat niet aan. Dat geldt voor die bijenvolken ook. Alleen hoor je ze niet.”

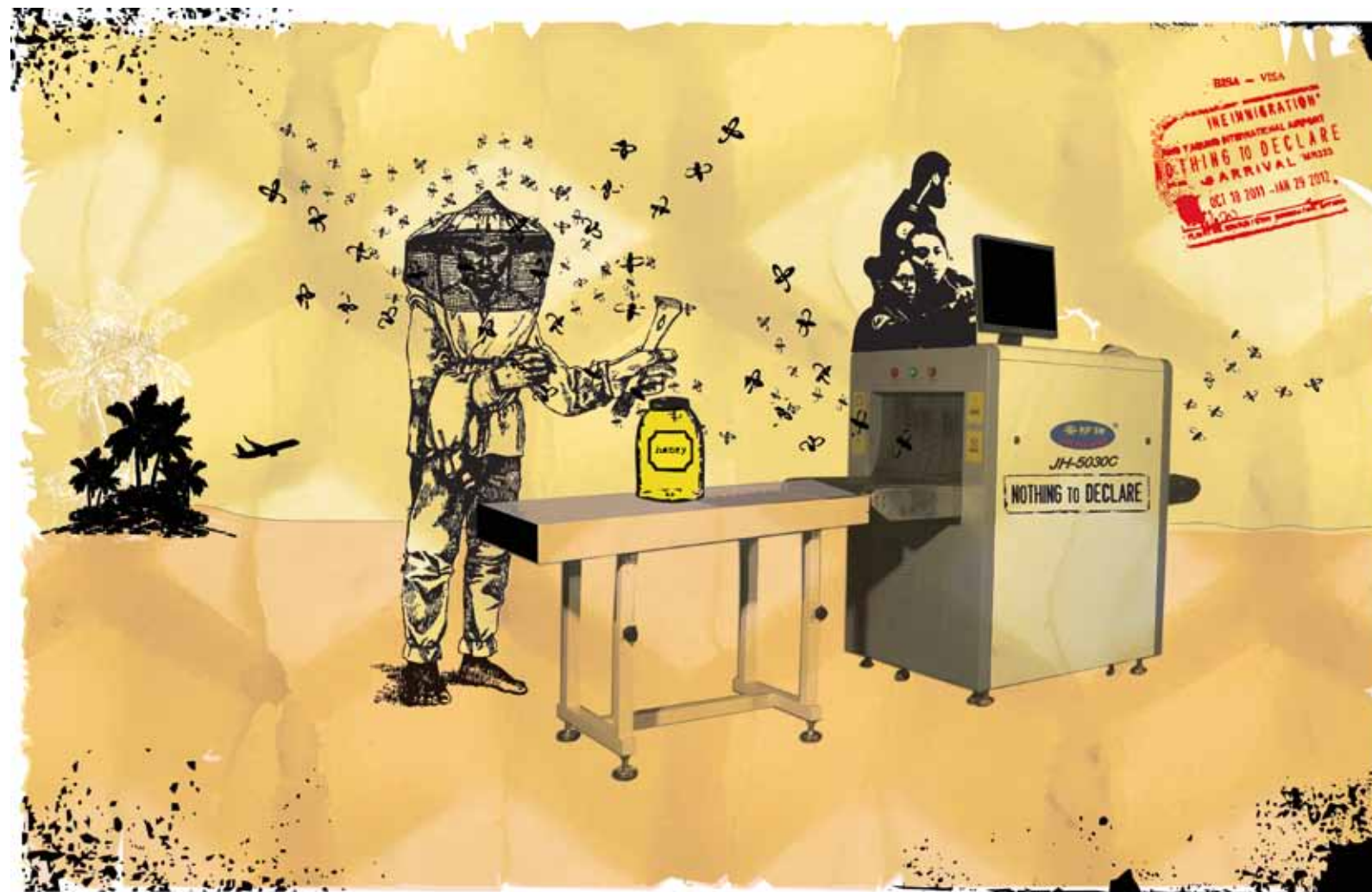
De reden voor het importeren van Europese honingbijenvolken is dat alleen hún honing bij ons is toegestaan. Honing van Aziatische bijen is volgens de internationale standaard geen honing. Dat heeft met marktbescherming te maken (“In Europa zijn het vooral de Franse imkers die zich roeren”), maar ook met efficiëntie en hygiënische eisen. “Wij hebben een lange traditie van teelt; die fase slaan ze in Azië over. Ze zijn nooit met hun eigen bijen gaan sleutelen. Veredeling staat daar nog in de kinderschoenen.”

Door de strenge toelatingseisen liggen massale knoeipartijen voor de hand. Waarop in Europa en de VS dan weer wordt gereageerd met importverboden. Ook voor Vietnamese honing geldt een Europees importverbod. Omdat er ook nog eens een Amerikaans verbod dreigt vanwege het gebruik van een verboden bestrijdingsmiddel in de landbouw was de Vietnamese producent ten einde raad.

Van Eizenga: “Dat laatste is natuurlijk iets waar de producent weinig aan kan doen. Zijn bijen vliegen uit en komen in aanraking met te zwaar bespoten gewassen. Daar komt dan nog de Europese weerstand tegen genetische modificatie bij. Dat soort gewassen wordt volop verbouwd in die landen. Wij willen dat niet en dus eisen we dat er geen vervuilde pollen in de honing zitten. Maar imkers hebben hun bijen niet aan een touwtje. Dat is ook hun vertwijfeling. Regering, doe er in vredesnaam iets aan, zeggen ze. Maar dat gebeurt niet, waardoor zij niet meer kunnen exporteren.”

Waar de imker wel wat aan kan doen is de wijze waarop hij zijn bijen gezond probeert te houden. Daarbij kan Van Eizenga de Vietnamezen helpen. “Ik stimuleer zoveel mogelijk biologisch te produceren. Weg van de harde chemie. Met gebruik van natuurlijke middelen als mierenzuur, bijvoorbeeld. Meer kun je als imker niet doen.”

In probleemland China is de boodschap overigens al begrepen. De overheid moedigt er op grote schaal biologische productie aan. Voor organische honing zijn grote, niet-vervuilde arealen beschikbaar, voor imkers zijn er oplei-

Voor Vietnamese honing van Aziatische bijen geldt een Europees importverbod.

dingen. “De Chinezen zijn hard op weg wereldwijd de grootste producent van ecologische honing te worden. Zij zien dat er internationaal vraag naar is en zijn in staat die productie op poten te zetten.” Van Eizenga’s recente bezoek aan Vietnam leverde hem nog een aardige confrontatie op met een inspecteur van de Amerikaanse FDA (Food and Drug Administration). Die kwam op inspectie bij de Vietnamese honingproducent toen de Nederlander daar ook was. De Amerikaan beklagde zich erover dat er bij honing

geen *fingerprinting* mogelijk was, zodat niet bepaald kon worden of het wel originele Vietnamese honing betrof. Van Eizenga: “Daar brak mijn klomp. Met behulp van stuifmeelanalyse is die herkomst juist wel te herleiden. Er zijn verschillende Europese laboratoria en enkele in de VS die dat kunnen. Daar had hij nog nooit over gehoord.” Ook de analyse van stuifmeel zal overigens geen einde aan de frauduleuze praktijken maken. Er waren al slimmeriken, vertelt de Groningse PUM-expert, die alle pollen uit de

honing filteren waardoor de herkomst niet meer te traceren is. Die praktijk is inmiddels verboden. Pollen zijn een natuurlijk bestanddeel van honing, en mogen er niet uitgehaald worden. Maar een slimme oplichter vindt altijd wel weer nieuwe methodes. “De hele grote knoeiers zijn nu in staat de pollen eruit te halen en er nieuwe in te stoppen”, zegt Van Eizenga. “Het is een continue strijd. Daarom moeten we alert blijven en onze testen steeds weer verbeteren.” ■

Senior experts gezocht

De sector *Beekeeping* is naarstig op zoek naar nieuwe experts. Heeft u ervaring als imker of bent u specialist in de bijenteelt? Meld u aan bij PUM! Al meer dan dertig jaar adviseren de vrijwilligers van PUM Nederlands senior experts bedrijven in ontwikkelingslanden en opkomende markten. Van logistiek tot lastetechniek, van horeca tot houtbewerking. Heeft u dertig jaar ervaring als ondernemer, manager of vakspecialist? En wilt u uw kennis en ervaring inzetten voor een betere wereld? Ga dan naar www.pum.nl en klik op de button ‘word PUM-expert’.

www.pum.nl